

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้เกิดผลตอบแทนแก่สังคมและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศนั้น จะต้องเป็นการลงทุนในด้านการศึกษา การฝึกอบรม ที่ได้ลงทุนไปแล้ว ผู้ที่ศึกษาจบออกมาไม่มีงานทำหรือไม่มีคุณภาพ ถือว่าเป็นการพัฒนาคนุษย์ที่ไม่ครบวงจร แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) มีวัตถุประสงค์จะมุ่งจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของพลเมือง โดยเน้นให้มีคุณธรรม จริยธรรม ปัญญาและมีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ ตลอดจนมีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ สามารถพึ่งตนเองได้และดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุข สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมกับสภาพการณ์ริเริ่มสร้างสรรค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาผู้เรียนช่วงอายุ 0 - 18 ปี โดยมุ่งเน้นการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการพื้นฐานตามวัย มีความสามารถพื้นฐานในการคิดแก้ปัญหาทักษะวิชาชีพตามสภาพการขยายตัวทางเศรษฐกิจ สังคม และ ตลาดแรงงาน นอกจากนี้ยังมีนโยบายการศึกษาเพื่ออาชีพ คือเร่งรัดจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ตลอดจนส่งเสริมการจัดการศึกษา เพื่ออาชีพในทุกระดับชั้นและประเภทการศึกษา ให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถที่จะเป็นผู้ประกอบการได้ด้วยนอกจากนั้นยังส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรม เพื่อสร้างทักษะการบริหาร และการจัดการ การปลูกฝังนิสัยรักที่จะเป็นผู้ประกอบการ ตลอดจนให้มีการฝึกปฏิบัติ เพื่อสามารถออกไปประกอบอาชีพได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2534: 1-7)

สถาบันอาชีวศึกษามีหน้าที่จัดการศึกษาในสายอาชีพต่าง ๆ พัฒนาคณาจารย์มีความเจริญงอกงามทางด้านสติปัญญาและความคิด มุ่งสร้างสรรค์กำลังคนในระดับวิชาชีพชั้นสูง เพื่อพัฒนา

ประเทศและมุ่งพัฒนาคนให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะที่เหมาะสมในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน

การจัดการเรียนการสอนด้านวิชาชีพของสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษาวัตถุประสงค์ประสงค์ที่สำคัญที่สุด คือ เพื่อให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษาออกไปทำงานได้ ดังนั้น สถานศึกษาจึงมีหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้ความชำนาญในด้านวิชาชีพทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติทั้งใน และนอกห้องเรียนให้แก่นักเรียน นักศึกษาอย่างดีที่สุด เพื่อให้เขาเหล่านั้นมีบทบาทในการพัฒนาประเทศต่อไป กรมอาชีวศึกษา จึงนับได้ว่ามีบทบาท และหน้าที่ในการจัดการศึกษาวิชาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ความต้องการด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเป็นอย่างมาก ซึ่งในเรื่องนี้ บรรจง ชูสกุลชาติ (2533:526) ได้แสดงความคิดเห็นว่า การอาชีวศึกษาเป็นมรรควิธีในการพัฒนาคุณภาพคน เพราะบุคคลที่มีคุณภาพนั้น คือ บุคคลที่มีความสามารถในการทำงานสร้างผลงานที่มีมาตรฐาน มีคุณค่าต่อการดำเนินชีวิตแห่งตนคนอื่นและวงวิชาชีพ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ 3 ประการ คือการจัดการอาชีวศึกษาเพื่อการอาชีพ เพื่อคุณภาพและเพื่อประหยัดเป็นมรรควิธีที่จักไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางของการอาชีวศึกษาครบวงจร คือความมีทักษะเยี่ยม เปี่ยมคุณธรรม สำนึกวิชา ใช้เวลาให้เกิดคุณประโยชน์ หรือผู้สำเร็จอาชีวศึกษาสามารถทำเป็น คิดเป็น ทำได้จริง เกิดผลจริงตามที่ได้รับการฝึกฝนอบรม และได้รับการแนะนำสั่งสอน

ความเป็นนักเรียนนักศึกษา จะสมบูรณ์แบบตามที่สังคมคาดหวังไว้ ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดการบริหาร ด้านการจัดการสวัสดิการ และด้านการจัดกิจกรรมนักเรียนนักศึกษา เป็นสิ่งที่จะช่วยพัฒนานักเรียน นักศึกษาให้สมบูรณ์แบบนอกเหนือจากความเป็นเลิศในวิชาการและทักษะวิชาชีพ โดยกิจกรรมเสริมหลักสูตรจะช่วยสร้างบุคลิกภาพและคุณสมบัติที่ดีของนักเรียนนักศึกษา ดังนั้นการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรจึงเป็นการส่งเสริมให้คุณภาพของการศึกษาตามหลักสูตรสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และ ยังเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนนักศึกษาร่วมกันปฏิบัติงานเป็นกลุ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาตลอดจนเสริมสร้าง บุคลิกภาพ คุณภาพ ทักษะ และทัศนคติที่ในการดำเนินชีวิตในสังคมต่อไป

กิจกรรมที่จัดในสถานศึกษาสามารถพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียนนักศึกษา ให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ตลอดจนมีความสามารถในการสร้างงานเพื่อประกอบอาชีพ ใด้อิสระซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของนโยบาย การอาชีวศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ในระดับกลางและระดับสูงให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งในด้านปริมาณ และคุณภาพ ดังจะเห็นได้จากนโยบายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (2535 - 2539) ว่า "เพื่อส่งเสริมเสริมงานด้านกิจกรรมทั้งในและนอกหลักสูตร เพื่อให้นักเรียนนักศึกษา ใด้พัฒนาตนเองในทางที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ มีความรอบรู้ และทักษะเพิ่มขึ้น รวมทั้งมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม" (กรมอาชีวศึกษา, 2535) เช่นเดียวกับ ไพโรจน์ นาคสุวรรณ (2528:28 - 29) ใด้กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมเสริมหลักสูตรของนักเรียนนักศึกษา ใ้ว่า "กิจกรรมเสริมหลักสูตรช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตร ใ้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น เพราะนักเรียนนักศึกษาใด้ลงมือปฏิบัติจริง ท้าให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง"

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรนับว่ามีความสำคัญ และจำเป็นต่อนักเรียนนักศึกษาอย่างยิ่ง เพราะ การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนนั้น มุ่งจะพัฒนานักเรียนนักศึกษา ในด้านเนื้อหาวิชาเป็นสำคัญ ส่วนการพัฒนาในด้านอื่น ๆ จะใด้พิจารณารองลงมา จึงไม่เป็นการเพียงพอต่อการพัฒนานักเรียนนักศึกษา จึงต้องอาศัยกิจกรรมเสริมหลักสูตร ดังคำกล่าวของ จันทร ชุ่มปักเมือง (2508:20) ใด้กล่าวถึง ความสำคัญของกิจกรรมเสริมหลักสูตรใ้ว่า "กิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นกิจกรรม ที่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการแห่งการเรียนการสอนที่มีความสำคัญ ซึ่งใ้ประสบการณ์ชีวิตประจำวันของผู้เรียนใ้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ พิพัฒน์ เพิ่มทรัพย์ (2531:13) ใด้สรุปความสำคัญของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ว่า เป็นประสบการณ์ที่สถานศึกษาจัดขึ้นนอกห้องเรียน เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ ฝึกการเป็นผู้นำ ผู้ตาม ฝึกการทำงานร่วมกัน ฝึกการแสดงความคิดเห็น และฝึกการรับผิดชอบของนักเรียน นักศึกษา อันจะช่วยเสริมประสบการณ์จากการเรียน การสอน ของนักเรียนนักศึกษา ทางด้านวิชาการในห้องเรียน

จึงกล่าวได้ว่า กิจกรรมเสริมหลักสูตรนักเรียนนักศึกษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ และมีประโยชน์ ทั้งนี้เพราะกิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการเรียนการสอนช่วยให้นักเรียน นักศึกษาได้มีโอกาสทดลองปฏิบัติจริง และนอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาบุคลิกภาพ และทักษะในด้านต่าง ๆ ของนักเรียน นักศึกษาให้เป็นไปในแนวทางที่ถูกต้อง และเป็นที่ยอมรับของสังคม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข กิจกรรมเสริมหลักสูตรนักเรียน นักศึกษาจึงได้รับความสนใจ จากผู้บริหาร อาจารย์ และนักเรียน นักศึกษา โดยมีชั่วโมงกิจกรรมในตารางเรียน และทำกิจกรรมในวันหยุดนอกเวลาเรียน อีกทั้งยังได้เปิดให้มีชมรมเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพเป็นการเตรียมบุคคลหรือเยาวชน เพื่อออกไปสู่ตลาดแรงงานโดยตรง และกรมอาชีวศึกษาเป็นหน่วยงานสังกัด กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านหลักสูตรวิชาชีพโดยตรง ในสถานศึกษาซึ่งนักเรียน นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในสถานศึกษาจำนวนมาก ของกรมอาชีวศึกษาที่อยู่ในช่วงของการต้องตัดสินใจที่จะจบการศึกษา เพื่อไปประกอบอาชีพ (ปรีชา ทัพพะกุล ณ อยุธยา, 2528) ดังนั้น การจัดทำมีกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาชีพ โดยเน้นด้านทักษะ ความรู้ในวิชาชีพเป็นสาระสำคัญของกิจกรรมนี้จะเป็นการเน้นการฝึกปฏิบัติงานทางวิชาชีพ แต่ละสาขา ที่สอดคล้องกับการเตรียมตัวออกไปประกอบอาชีพ (กรมอาชีวศึกษา, 2532)

เกียจิ้น และ กิลลิงตัน (Giachino and Gallington, 1978:59) ให้ข้อคิดว่าการศึกษาวินิจฉัยหรืออาชีวศึกษา เป็นเรื่องของการเตรียมผู้เรียนให้มีประสบการณ์การทำงาน มีความสามารถมีทักษะในสาขาวิชาชีพตน ดังนั้น การพัฒนาทักษะในวิชาชีพจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการทำให้ผู้เรียน เกิดความสนใจในอันที่จะทำงาน เพื่อช่วยเหลือตนเอง

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่างานกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษาเท่าที่ผ่านมา นั้น จะได้มีการยอมรับและถือว่าเป็นงานสำคัญในสถานศึกษาทุกแห่ง แต่การดำเนินงานด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาชีพก็ยังไม่บรรลุตามเป้าหมายอย่างแท้จริง เป็นผลให้มีการดำเนินงานกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาชีพมีปัญหา และอุปสรรคหลายประการ เช่น ปัญหา

งบประมาณ อุปกรณ์ สถานที่ การสนับสนุน และความร่วมมือจากผู้บริหาร และสมาชิก การขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และภาวะเป็ยบที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร (กรมอาชีวศึกษา, 2530)

ชันนาภรณ์ เสนาลักษณ์ (2517:70-75) กล่าวถึงปัญหาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรของวิทยาลัยอาชีวศึกษาของรัฐบาล ในกรุงเทพมหานครว่า การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาชีพในวิทยาลัยอาชีวศึกษา ยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ งานกิจกรรมเสริมหลักสูตรในหลายสถานศึกษา ยังขาดทั้งปริมาณและคุณภาพ ทั้งนี้อาจเกิดจากปัญหาหลายประการ ที่สำคัญที่สุดคือ ปัญหาด้านบุคลากรเพราะบุคลากรโดยเฉพาะอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่มีส่วนรับรู้ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และ ปัญหาบางประการในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น การจัดหาเงิน สถานที่ เวลา เป็นต้น

การจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษา โดยเฉพาะประเภทวิชาศิลปหัตถกรรม เป็นการศึกษาที่มุ่งผลิตกำลังคนระดับกลางในระดับช่างฝีมือ และระดับช่างเทคนิค ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการผลิตทรัพยากรกำลังคนของประเทศ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 สาขาวิชา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2532: 49-50)

1. สาขาวิชาศิลปหัตถกรรม
2. สาขาวิชาการถ่ายภาพ
3. สาขาวิชาดนตรี

ในสาขาวิชาศิลปหัตถกรรม ได้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มวิชา ได้แก่

1. กลุ่มวิชาศิลปประยุกต์
2. กลุ่มวิชาจิตรศิลป์
3. กลุ่มวิชาหัตถอุตสาหกรรม

จากหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2530 ได้กำหนดจุดประสงค์ สาขา
วิชาศิลปหัตถกรรม ไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2531:6)

1. ให้ความรู้ ความเข้าใจกระบวนการทางศิลปหัตถกรรม เพื่อที่จะนำไปค้นคว้า
และ พัฒนางานศิลปกรรมของชาติ ให้อุดคล้องกับความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และ
เทคโนโลยีสมัยใหม่
2. ให้ความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปกรรม อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมและสามารถ
ถ่ายทอดให้ผู้อื่นมีเจตคติที่ดีต่องานศิลปหัตถกรรม
3. ให้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์งานศิลปหัตถกรรมและสามารถนำไปใช้ประยุกต์ให้
สัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ ตามสภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน
4. ให้มีลักษณะนิสัยเป็นผู้รับผิดชอบหน้าที่ มีคุณธรรม จริยธรรมและใช้เวลาว่าง
ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม
5. ให้อาจจัดการเชิงธุรกิจ เชิงอุตสาหกรรมและฝึกให้มีทักษะในวิชาศิลป-
หัตถกรรมจนสามารถนำไปประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ

จากจุดประสงค์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า เน้นให้ผู้เรียนนำความรู้ ความเข้าใจและทักษะ
ที่ได้จากการฝึกไปเป็นแนวทางในการค้นคว้าหาวิธีสร้างงานอาชีพ มีความซาบซึ้งในคุณค่าของ
ศิลปหัตถกรรม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถวิเคราะห์ แก้ไขปัญหา มีมนุษยสัมพันธ์ มี
ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ อีกทั้งยังมีความสามารถในการจัดการเชิงธุรกิจ เชิงอุตสาหกรรม การ
สร้างสติปัญญาเพื่อการศึกษาค้นคว้า และหาประสบการณ์ จากแหล่งวิทยาการต่าง ๆ หรือสถาน
ประกอบการที่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้จริง

ปัจจุบัน พบว่าการจัดการศึกษาสาขาวิชาศิลปหัตถกรรมยังไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์
ของหลักสูตร จากการประเมินผลหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พ.ศ. 2530 ศึกษาระดับ
อาชีวศึกษา (2532) ปรากฏว่าการเรียนการสอนด้านความรู้วิชา ความสัมพันธ์ผลทางการเรียน
ยังไม่เป็นที่น่าพอใจส่วนการเรียนทางด้านวิชาชีพที่มุ่งเน้นเนื้อหาวิชาการมาก ทว่าการฝึกปฏิบัติ
ด้านทักษะไม่เพียงพอต่อการนำไปประกอบอาชีพ ดังนั้น เพื่อเป็นการปรับปรุงกระบวนการเรียน

การสอนให้เกิดประสิทธิภาพ สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการอาชีวศึกษา แนวทางหนึ่งก็คือการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้กับผู้เรียนในลักษณะที่เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร ดังที่ สายหยุด จาปาทอง (2530) ได้กล่าวถึง การอาชีพศิลปหัตถกรรมไว้ว่า การอาชีพศิลปหัตถกรรมต้องการทักษะในหลักสูตร ผู้ที่จะฝึกวิชาชีพนั้นจำเป็นต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญในวิชาชีพทั้งด้านความรู้ และทักษะ ในกรณีที่จะส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระจะต้องให้ผู้ที่จะประกอบอาชีพไปพร้อมกันด้วย เพื่อเป็นการจำลองประสบการณ์ในการเตรียมตัวออกไปประกอบอาชีพอิสระแก่นักศึกษา

ทั้งนี้จุดเน้นหรือนโยบายของกรมอาชีวศึกษา ที่ได้กำหนดให้เป็นแนวปฏิบัติแก่สถานศึกษา เพื่อส่งเสริมกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาชีพนอกเหนือจากเนื้อหาในหลักสูตรปกติโดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนนักศึกษา มีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในวิชาชีพ สามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนนักศึกษาได้เรียนรู้และสำนึกในหน้าที่ สิทธิ เสรีภาพ และความรับผิดชอบตามวิถีทางแห่งระบอบประชาธิปไตย
3. เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนนักศึกษามีคุณธรรม เสียสละ และอุทิศตนเพื่อสังคม
4. เพื่อทะนุบำรุงและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของไทย
5. เพื่อส่งเสริมพลานามัยและพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียนนักศึกษา
6. เพื่อส่งเสริมให้มีความริเริ่มสร้างสรรค์ที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
7. เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา ที่กล่าวมานี้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับ ชนุ แสงศักดิ์ (2524) ที่กล่าวว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตรช่วยให้หลักสูตรสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษาอย่างแท้จริง จากการจัดกิจกรรมให้สัมพันธ์กับวิชาที่เรียนในหลักสูตร เพราะได้ฝึกฝนหาความรู้เพิ่มเติม แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน อันเป็นวิธีการปรับปรุงการศึกษาเล่าเรียนให้ดีขึ้น ส่วน นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2518:2) ได้ให้ข้อคิดเห็นในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ไว้ว่า

กิจกรรมเสริมหลักสูตรช่วยให้นักเรียนนักศึกษา ได้ค้นพบความสามารถพิเศษ ความถนัดและความสนใจ ของตนเอง ได้ฝึกและพัฒนาความสามารถนั้น ๆ ได้ดียิ่งขึ้น

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ในแง่การปฏิบัติการบริหารสถานศึกษา มักจัดทำเป็นโครงการหรือ เรียกว่า กิจกรรมประเภทโครงการ ซึ่งจัดขึ้นเพื่อให้ทุกคนไม่ว่า ครู-อาจารย์ นักเรียนนักศึกษา ได้เข้าร่วมกันจัดขึ้น โดยอาศัยปัจจัยภายนอก เช่น ชุมชน และกลุ่มบุคคลเข้าช่วยเหลือ เมื่อสรุปความคิดเห็นแล้วจะพบว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตรที่กรมอาชีวศึกษา จัดขึ้นมี 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ประเภทที่นักเรียนนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมทุกคน กับกิจกรรมประเภทนักเรียนนักศึกษาเลือกเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจ และความต้องการของนักเรียนนักศึกษา อย่างไรก็ตามกิจกรรมหลายประเภทดังกล่าวเมื่อนำมาปฏิบัติในสถานศึกษา จะต้องปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษา ซึ่งอาจจะจัดเป็นโครงการ กิจกรรม โดยกำหนดวัน เวลา จุดมุ่งหมาย ขอบข่ายโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ไว้ให้รัดกุม และสามารถปฏิบัติได้อย่างได้ผลในสภาพปัจจุบัน

ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาชีพ สาขาวิชาศิลปหัตถกรรม ในสถานศึกษา ประเภทวิทยาลัยอาชีวศึกษา ถึงแม้จะได้มีการจัดขึ้นตามนโยบายกรมอาชีวศึกษามาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2527 แล้วก็ตาม แต่ยังคงพบว่ามีปัญหาและอุปสรรคซึ่งมิได้แตกต่างไปจากสภาพปัญหา ของสถานศึกษาอื่น ๆ เช่น ขาดความร่วมมือ ร่วมใจกันอย่างจริงจัง จะต้องมีการบังคับ การขาดงบประมาณในการดำเนินงาน ซึ่งบางครั้งมีสมาชิกน้อยก็มีงบประมาณน้อยตามไปด้วย ขาดวัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ และเครื่องอำนวยความสะดวก ในการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้ง ส่วนใหญ่จะไม่ได้รับความสนใจกิจกรรม และสมาชิกไม่ทราบถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริง เพราะไม่ได้ตั้งใจเข้ามา ร่วมโครงการ แต่คนบังคับ ฝืนที่ใจไม่ชอบ ทั้งนักเรียนนักศึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาด้วย

จากความสำเร็จและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ความคิดเห็นของ อาจารย์และนักศึกษา ที่มีต่อโครงการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมอาชีพ อีสาระของนักศึกษาศิลปหัตถกรรมในสถานศึกษาประเภทวิทยาลัยอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อจะได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ สำหรับการส่งเสริมการปรับปรุงแก้ไขและการเสนอแนะแนวทาง

ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา ให้บรรลุเป้าหมาย และนโยบายของการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา ที่มีต่อโครงการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมอาชีพอิสระของนักศึกษาศิลปหัตถกรรม ในสถานศึกษาประเภทวิทยาลัยอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากความคิดเห็นของอาจารย์สาขาวิชาศิลปหัตถกรรม และนักศึกษาสาขาวิชาศิลปหัตถกรรม กลุ่มวิชาจิตรศิลป์ กลุ่มวิชาศิลปะประยุกต์ และกลุ่มวิชาตัด-อุตสาหกรรมที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 และปีที่ 3 ในการศึกษา 2538 ในสถานศึกษาประเภทวิทยาลัยอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กลุ่มภาคกลาง
2. การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษารอบแนวความคิดพื้นฐาน CIPP MODEL ของ Danial L. Stufflebeam (1971:111)4 ด้านคือ ด้านสภาพแวดล้อม (Context) ด้านปัจจัยสนับสนุน (Input) ด้านกระบวนการ (Process) ด้านผลผลิต (Product)

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. ความคิดเห็น หมายถึง ความเชื่อ ความเข้าใจแนวทางหรือความรู้สึกของอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อโครงการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมอาชีพอิสระของนักศึกษาศิลปหัตถกรรม ในสถานศึกษาประเภทวิทยาลัยอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
2. กิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาชีพ หมายถึง กิจกรรมที่สถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษาจัดขึ้นนอกเหนือจากหลักสูตรปกติ เพื่อเสริมความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ให้นักเรียน นักศึกษาวิชาชีพ ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ ที่สอดคล้องกับการเตรียมตัวออกไปประกอบอาชีพ

3. อาชีพอิสระ หมายถึง การประกอบอาชีพที่ผู้ประกอบการดำเนินการด้วยตนเองที่ต้องอาศัยทักษะและเทคนิคการจัดการ ให้เกิดรายได้และมีกำไร

4. นักศึกษาศิลปหัตถกรรม หมายถึง นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในสาขาวิชาศิลป-หัตถกรรม ในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ของสถานศึกษาประเภทวิทยาลัยอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

5. วิทยาลัยอาชีวศึกษา หมายถึง สถานศึกษาที่สังกัดกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการในกลุ่มภาคกลาง ซึ่งได้เปิดทำการเรียนการสอนประเภทวิชาศิลปหัตถกรรม ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ได้แก่ วิทยาลัยอาชีวศึกษาธนบุรี วิทยาลัยอาชีวศึกษาเสาวภา วิทยาลัยศิลปหัตถกรรมกรุงเทพ วิทยาลัยอาชีวศึกษานครปฐม วิทยาลัยอาชีวศึกษากาญจนบุรี วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุพรรณบุรี และวิทยาลัยอาชีวศึกษาเพชรบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา บทความ จากวารสาร งานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ ตลอดจนสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมอาชีพอิสระของนักศึกษาศิลปหัตถกรรม ในสถานศึกษาประเภทวิทยาลัยอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยสนับสนุน ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร คือ อาจารย์ในสาขาวิชาศิลปหัตถกรรม ของสถานศึกษาประเภทวิทยาลัยอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 71 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาที่เรียนในสาขาวิชาศิลปหัตถกรรม ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 และ ชั้นปีที่ 3 ในสถานศึกษาประเภทวิทยาลัยอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 283 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดพื้นฐาน CIPP MODEL ของ Danial L. Stufflebeam (1971:111) แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตาม (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมอาชีพอิสระ ของนักศึกษาศิลปหัตถกรรม ในด้าน สภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยสนับสนุน ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมอาชีพอิสระ ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดปลายเปิด (Open Ended)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัย นำแบบสอบถามความคิดเห็นการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมอาชีพอิสระของนักศึกษาศิลปหัตถกรรม ไปสอบถามกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นอาจารย์และนักศึกษา ด้วยตัวเอง และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ ดังนี้

5.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้วิธีแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

5.2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา ที่มีต่อโครงการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมอาชีพอิสระ วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (X) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.3 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมอาชีพอิสระใช้ชีวิตอย่างมีความสุข

5.4 นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ผลที่ได้จากการวิจัยจะทำให้ทราบถึงความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อโครงการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมอาชีพอิสระของนักศึกษาศิลปหัตถกรรม
2. ผลที่ได้รับจากการวิจัย จะเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมอาชีพอิสระของนักศึกษาศิลปหัตถกรรม ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์และแนวทางการศึกษาวิจัยสำหรับผู้ที่สนใจในเรื่องต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย